

3. Grek mitolojisinde Pantheonunu oluşturan oniki Andromorphik tanrının nitelikleri ve hikayelerinde tarihsel arka planın irdelenmesi;

Hellas'da Akha göçleriyle kurulan feodal yapı ve bu yapının yöneticileri olan savaşçı erkeklerden oluşan insan toplulukları doğal olarak yaşam düzenleri içinde babaerkil yapıyı da getirdiler. Ancak geldikleri topraklarda yaşayan halkların getirdikleri nüfusa oranı neydi ve bu yeni topraklarda yaşama şekli ne oldu? Tüm bunların izlerini mitoloji üzerinden okumak söz konusudur. Öyle ki İlyada Geç Tunç çağında Ege'deki düzen hakkında bize ciddi ipuçları sunmaktadır. Bu destanda Hellas'da akropollerde oturan erkek monarklar, aile için namus simgesi kabul edildiği anlaşılan kadın ögesini, büyük bir aileymiş sunulan feodal birlik içinde de aynı şekilde yansıtırlar ve kaçırılmış bir kadının yani zedelenen namusun intikamını almak üzere sefere çıkarlar. Burada Odysseus gibi tüm bu beylerin onlar gittiklerinde evleri yöneten eşleri ve nerdeyse tanrıça gibi hepsinin üzerinde söz sahibi anneleri vardır. Yine Agamemnon ve Akhilleus örneğinde olduğu gibi beyler arasındaki çekişme de birbirlerinin kadınlarına el koymak etrafında dönmektedir. Bu savaşın Anadolu kanadındaki aileleri ise, saygı gören tanrıça kökenli ana kraliçeler, kahin kadınlar, sadık cefakar ama eşi öldükten sonra hayatını devam ettirip yasal varisi yetiştiren eşlerle doludur. Sonuç olarak anlıyoruz ki Grek Pantheonu'nun daha doğrusu Ege ve Orta Akdeniz havzasının yaklaşık Tunç çağında şekillenmiş olması gereken insan görünümlü ve nitelikli tanrıları hernekadar baş tanrı, hepsinin üzerinde Pantheon'un kralı olarak Zeus'u yani eril ögeyi ön plana çıkarmışsalar da Zeus karakteri ve tüm bağlantılı tanrıların ortak hikayelerinde anaerkil eski yapı ve geleneksel toplumsal düzenin alt edilemediği süreklilik göze çarpar. Tabi bunun yanında hernekadar bir baş tanrı olsa da yanında diğer tanrılardan oluşan bir meclis yani Pantheon'un olması hem siyasi hem de sosyal anlamda federatif bir yapının açık göstergesidir, mesela her tanrı İlyada da bir halk/ siyasi çevrenin baş tanrısıdır.

Homeros İlyada destanı içinde Antik Ege ve Akdeniz Dünyası'nın zihninde derin izler bırakmış Ege Göçleri ve Troia savaşını anlatırken, destan geleneğine uygun tüm olayları insan üstü hale getirmeye çalışıp, tanrıları bile işin içine katarken, hem onların nitelikleri hem de bu tarih ve bu mekanda olayların insan hayatının boyutlarını ortaya koyar. Ancak bunlar düzenli değil tam anlamıyla sözlü anlatımdan sonra yazıya geçirilmiş dolayısıyla bir çok tutarsızlığı da beraberine katmış hikayelerdir.

Hesiodos ise adeta bir filozof geleneğiyle belki de başından beri yazılı olan çalışmalarısıyla Tanrılar dünyasını gayet analitik bir kurguyla anlatmaktadır. Hesiodos insan görünümlü ve özellikli tanrıları şu şekilde verir ve ne tanrısı olduklarını bunlara ekler.

Tanrıların insan niteliklerini doğuran ilk çifti Rhea ve Kronos'dan, tabi ki ilkin hepsini yönetecek, her daim tahtta, insanların erişemediği nur /Either tabakası içinde Olympos zirvelerinde oturan **ZEUS** doğar.

Ardından güzel güçlü kıskanç ve kocasını arka planda elinde çeviren resmi evliliğin ve kadın hakimiyetinin simgesi eşi ve tabi kardeşi **HERA** vardır. İlginçtir her ikisi de kendilerini büyükanneleri Gaia misali çoğaltma ya da bir şekilde kendi vücutlarından bir başka tanrı çıkartma yetisine sahipken Hebe gibi sadece kutsal evliliği simgeleyen zayıf bir tanrıça karakteri dışında bir çocukları olmamıştır. Ares'in ise ne zaman ve ne vesileyle bu çiftin çocukları arasına sokulduğu belli değildir çünkü hiç ortak hikayeleri yoktur. Üstelik Trakyalıdır da Grekler'in kendilerinden saymadıkları kaba savaşçı halkların tanrısıdır. Diğer birçok tanrı

ise Zeus'un kaçamaklarının ürünüdür, ancak tüm bu kaçamaklarda tipik kadın karakteri Hera, yasak sevgili ve çocukların yaşamlarını en ağır şekilde tehdit eder.

Pantheon'un ilk etapta 12 tane olan tanrısı şunlardır: Zeus ve Hera dışında, Zeus'un kendi vücuduna gömüp, kafasından çıkardığı akıl bilgelik ve haklı mücadelenin tanrıçası **ATHENA**, bunun karşıtı Trakyalı savaşçı kabilelerin sadece kaba kuvvet ve şiddete dayanan kıyım ve savaş tanrısı **ARES** vardır. Aslında kökeni Zeus'un babası dönemine dayanan Ouranos'un köpüklerinden doğan güzellik ve aşk tanrıçası **APHRODİTE** gelir. Güzelin çirkine verildiği eş ve yakışıklı diğeri bir tanrıyla aldatılmış koca; çirkinin horlanması ve Zeus'a öykünen ama onun gibi mükemmel bir tanrı vücuda getiremeyen Hera'nın oğlu **HEPHAİSTOS** ki çirkinliğin saklandığı ama yetenekleriyle anıldığı yeraltı madenlerinin işlemecisi zanaatkar tanrısıdır. Zeus'un kaçamağı Leto'nun iki güçlü çocuğu gecelerin avcı kızı yırtıcı **ARTEMİS** ve ikizi gündüzlerin güneşin yakışıklı altın oran vücutlu tanrısı **APOLLON** yine pantheonun ne nüfusluları arasındadır. Ardından hep ikinci planda kalmış Zeus göklerin tanrısıyken o Okenaos misali denizlerin tanrısı olmuş **POSEİDON** gelir. Tüm tanrılar arasında haber taşıyan dünya değiştiren ruhlara yol gösteren, kurnaz ve ulak tanrı **HERMES**, Gaia'nın ulu toprak analığını daha zayıflamış haliyle temsil eden acılı ana, bereket yani toprak tanrıçası **DEMETER** biraz daha arka sıralarda gelirler. **HESTİA** ocak tanrıçası ise herhangi bir doğal kökeni olmayan tamamen siyasi sembol olarak pantheon da yer alan yani büyük bir aile olan devletin ocağını hep tütüren ateş ve birlik tanrıçasıdır.

Tanrılar yaşayan insanı yönlendirirken ve yer üstünde yaşarken, insanın tüm hatalarının hesabını acı şekilde vereceği ama iyilikleri ve tanrılara itaatinden dolayı da ödüllendirileceği bunun için de yeryüzünden gittikten sonra bile ruhunun yaşayacağı, soru korkular aynı zamanda avuntulu umutlarla dolu yeraltı dünyası vardır ki buranın yöneticisi de **HADES**'tir.

Ancak tüm bu tanrıların istemeyerek aralarına almak zorunda kaldıkları, aslında yaşayan insanın diğeri tanrılara başkaldırışını simgeleyen pantheona eklenmek zorunda kalmış onüçüncü tanrı ise **DİONYOSOS**'tur. Tanrıların öngördüğü itaat korkunun ötesine geçerek baskıdan kurtulmuş insan ruhunun yaratıcılığı, hicvi, ruhsal taşkınlığı ve başkaldırışını temsil eder. Bu nedenle o ve satyr, menad adı verilen müridleriyle ruhu transa geçiren büyülü içecek şarabı içerek sarhoş olan ve diyar diyar gezen bir tanrıdır. Mitolojide üzüm ve şaraf tanrısı olarak özeklenen Dionysos, aynı zamandan insan ruhunun içinde farklı karakterleri bir arada taşımamasını ifade ettiği şekliyle tiyatroların ve aktörlerin tanrısıdır.